

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ОФТАЛЬМОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Завгородня Н.Г., д.мед.н., професор, Саржевська Л.Е., к.мед.н., доцент,
Неділька В.І., к.мед.н., асистент

Запорізький державний медичний університет

Положення Болонської декларації підлягає постійному впровадженню в навчальний процес вищих медичних навчальних закладів. У роботі розглядаються питання викладання офтальмології за кредитно-модульною системою. Перехід до кредитно-модульної системи викладання сприяє підвищенню мотивації студентів до освіти протягом усього періоду навчання.

Ключові слова: офтальмологія, кредитно-модульна система, професійна мотивація.

Завгородня Н.Г., Саржевская Л.Э., Недилька В.И. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА ПО ОФТАЛЬМОЛОГИИ В КОНТЕКСТЕ БОЛОНСКОЙ ДЕКЛАРАЦИИ/ Запорожский государственный медицинский университет, Украина

Положения Болонской декларации подлежат неуклонному внедрению в учебный процесс высших медицинских учебных заведений. В работе рассматриваются вопросы преподавания офтальмологии по кредитно-модульной системе. Переход к кредитно-модульной системе преподавания способствует повышению мотивации студентов к образованию на протяжении всего периода обучения.

Ключевые слова: офтальмология, кредитно-модульная система, профессиональная мотивация.

Zavgoriondnaja N.G., Sarzhevskaja L.E., Nedelka W.I. THE ORGANIZATION OF TRAINING PROCESS IN OPHTHALMOLOGY IN THE CONTEXT OF BOLOGNIAN DECLARATION/ Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine

The main aspects of Bolognian declaration should be introduced in the training process of the higher medical educational institutions. Questions of the teaching of ophthalmology concerning the credit- modular system are examined in the work. Branching to the credit- modular system of teaching contributes to an increase in the motivation of students to the education during the period of studying.

Key words: ophthalmology, credit- modular system, professional motivation.

Зміни в системі освіти, що зумовлені прогресом у суспільному житті, змушують сьогодні по-новому підходити до організації навчального процесу. Проведення структурної реформи вищої освіти України має на меті входження до єдиного європейського та світового освітнього та наукового простору згідно з основними ідеями Болонської декларації. Як відомо, Болонський процес передбачає досягнення певних цілей, серед яких головними є: використання двоциклового навчання, запровадження кредитної системи, формування системи контролю якості освіти, розширення мобільності викладачів та студентів [3,4]. У зв'язку з цим, все гостріше постає проблема вдосконалення процесу організації навчального процесу. Одним з основних завдань викладання у вищому медичному навчальному закладі є підготовка випускників до самостійної діяльності, що може бути досягнуто шляхом правильно організації навчального процесу. Офтальмологія як навчальна дисципліна закладає основи формування умінь застосовувати знання з предмета в професійній діяльності, закладає основи профілактики захворювань органу зору. Для того, щоб студенти мали висококваліфіковану підготовку, набули навичок і вміння використовувати засвоєні знання, їм дуже важливо усвідомити значення принципів навчального процесу не як готових рецептів чи універсальних правил, а як опори на знання наукових основ, за допомогою яких у майбутньому зможуть самостійно вирішувати питання, що виникають у повсякденній роботі [1, 2].

Метою цієї роботи співробітників кафедри офтальмології є роздуми та аналіз власного досвіду щодо організації навчального процесу на прикладі вивчення очних хвороб.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою відповідно до вимог Болонського процесу. Програма дисципліни містить один модуль до складу якого входять три змістових модуля. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються при успішному засвоєнні студентами відповідного модуля (залікового кредиту).

Цілісність навчального процесу, що забезпечує професійну підготовку, базується на єдності теоретичної та практичної підготовки, безперервності у формуванні знань, умінь і навичок під час занять та самостійної роботи, а також системі оцінювання знань. Видами навчальних занять є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів.

Професійна підготовка майбутнього лікаря повинна здійснюватися на основі оптимального поєднання теоретичної та практичної підготовки. Згідно з навчальним планом передбачено 5 лекцій, які висвітлюють основні теми офтальмології, розкривають проблемні питання відповідних розділів, узагальнюють та структурують теоретичний матеріал, враховують нові накази МОЗ, постанови державних органів. Практичні заняття за методикою їх організації включають: дослідження зорових

функцій, структури органа зору в нормі та при патології; вирішення ситуаційних задач (оцінка показників функцій органу зору, даних об'єктивних методів дослідження); надання невідкладної допомоги. На заняттях вивчаються: анатомо-функціональні особливості органу зору, захворювання додаткового апарату ока, запальні та дистрофічні захворювання, пошкодження органа зору, невідкладні стани в офтальмології.

Виходячи з того, що обсяг інформації, який необхідно засвоїти студентам, значний, більшу частину матеріалу пропонується вивчати самостійно. У зв'язку з цим провідною складовою навчального процесу стає самостійна робота студента, яка повинна мати конкретні змістові характеристики, контролюватися, перевірятися й оцінюватися. Самостійна робота студентів складається з підготовки до практичних занять (теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок), розгляд тем, які не входять до аудиторних навчальних занять (сучасний стан реконструктивних операцій; нові методи діагностики в офтальмології; інтерпретація змін органа зору при новоутвореннях; критерії встановлення групи інвалідності і т.д.), написання історії хвороби, підготовки огляду наукової літератури або проведення дослідження. Контроль самостійної роботи здійснюється на практичних заняттях (поточний) та на підсумковому занятті. Це може бути усне опитування; письмове чи комп'ютерне тестування.

На заняттях та в процесі самостійної роботи засвоюються практичні навички. До підсумкового контролю студенти повинні вміти визначати: гостроту зору суб'єктивним методом, кольоровідчуття за допомогою поліхроматичних таблиць Рабкіна, поле зору контрольним методом та за допомогою периметра, темнову адаптацію орієнтовним методом. Уміти провести огляд і виворіт повік, дослідження рогівки методом бокового освітлення, дослідження кришталика в прохідному світлі; пальпаторно визначати чутливість війкового тіла, внутрішньоочний тиск; визначати кут косоокості за Гіршбергом, чутливість рогівки. Уміти надати невідкладну допомогу при: гострому іридоцикліті, гострому кон'юнктивіті, сторонньому тілі кон'юнктиви, рогівки, гострому нападі глаукоми, проникаючому пораненні, хімічному та термічному опіках ока.

Тривалість практичного заняття складає 3 години, що дає можливість студентам здійснювати динамічне спостереження за хворими, дозволяє на кожному практичному занятті проводити обстеження хворих із патологією органа зору, набувати досвід клінічного мислення, засвоювати діагностичні, лікувальні практичні навички та маніпуляції, набути досвід ведення медичної документації, клінічної історії хвороби. На практичних заняттях студенти пишуть амбулаторні картки на хворого відповідно до теми заняття. У картках відображені основні функції органа зору, морфологічний статус, діагноз та лікування даного захворювання. Першу таку картку починають писати вже на другому занятті, коли проводять обстеження один одного та перевіряють функції.

Засвоєння теми контролюється на заняттях відповідно до конкретних цілей. Під поняттям «контроль знань» розуміють виявлення, вимірювання, оцінку знань, умінь тих, хто навчається. Метою контролю і оцінювання є перевірка низки параметрів знань та умінь, серед яких важливими є такі, як повнота, структурність, інтегрованість, рівень засвоєння і т. д. Ці параметри перевіряються на різних етапах навчання, їм відповідають різні види контролю: попередній, поточний, тематичний та підсумковий. Виходячи з цього, застосовуються засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач, трактування та оцінка їх результатів, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції органа зору, контроль практичних навичок. Засвоєння вивчення дисципліни контролюється також обов'язковою підготовкою студентами історії хвороби, яка відображає послідовну роботу лікаря. Окремими ланками цієї роботи є відтворення клінічної картини захворювання, що визначає діагноз; перелік необхідних та додаткових обстежень хворого, призначення лікування з використанням новітніх технологій.

При засвоєнні теми за традиційною системою студенту присвоюються бали: "5" – 11 балів, "4" – 8 балів, "3" – 4 бали "2" – 0 балів. Максимальна кількість балів за поточну аудиторну навчальну діяльність студента – 110. Студент допускається до підсумкового модульного контролю за умови виконання вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 40 балів. Підсумковий контроль складається з таких етапів: оцінка за написання історії хвороби та за практичні навички ("5" – 20 балів, "4" – 15 балів, "3" – 10 балів), вирішення ситуаційних завдань. Підсумковий модульний контроль зараховується студенту, якщо він набрав не менше 50 балів з 80 балів. Студент може максимально набрати 200 балів (110 балів - за 10 занять, 10 балів - за самостійну роботу, 80 балів - за підсумковий модульний контроль).

Особливе значення в процесі засвоєння та контролю знань надається використанню інформаційних технологій у навчальному процесі. Одним із найбільш ефективних форм перевірки і самоперевірки знань студентів є комп'ютерні тести. Широкі перспективи має використання Інтернету за професійним спрямуванням, оскільки Інтернет містить великий обсяг інформації, яка завжди актуальна, підготовлена фахівцями, має високу якість, а також відповідає індивідуальним інтересам та потребам студентів.

Професіоналізм сучасного лікаря багато в чому є результатом розвинених дослідницьких умінь, від сформованості яких залежить професійна діяльність. Дослідницькі вміння застосовуються студентами на різних етапах процесу навчання – на етапі пошуку нових знань, на етапі закріплення (дослідницька та пошукова діяльність на практичних заняттях), на етапі творчого застосування знань у процесі підготовки історії хвороби та амбулаторних карток. Поступове нарощування самостійності і творчої ініціативи студентів потребує не повідомлення їм готових рецептів, а організації спільного пошуку розв'язання проблеми; створення умов, за яких студенти аналізують свої дії і перевіряють одержаний результат.

Таким чином, впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу має багато позитивних сторін: спонукає студентів систематично вчитися протягом навчального року, сприяє інтенсифікації навчального процесу, забезпечує повноцінне засвоєння програмного матеріалу з дисципліни, відповідних практичних навичок, отримання додаткової наукової інформації та сприяє самоосвіті. Викладач за умов кредитно-модульної системи використовує різні форми і методи контролю рівня знань студента, а також вносить корективи в організацію навчального процесу, з огляду на те, що основною метою є застосування отриманих знань та умінь на практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бочарнікова В. М. Стимулююча функція контролю знань, умінь і навичок студентів вищої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. М. Бочарнікова. – К., 1999. – 20 с.
2. Козаков В. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение : учеб. пособие. / В. Козаков. – К. : Промінь, 1990. – 247 с.
3. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навчальний посібник / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005. – 325 с.
4. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу: (документи і матеріали 2003 – 2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Вид-во ТДПУ, 2004. – 147 с.

УДК 37.013. 42: 37.018.3

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ПІДЛІТКІВ У ПРИТУЛКУ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Заверико Н.В., к. пед. н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглядаються поняття «педагогічна підтримка» та «соціально-педагогічна підтримка», характеризуються компоненти соціально-педагогічної підтримки як комплексної соціально-педагогічної діяльності, визначаються основні види та напрямки роботи з вихованцями притулків.

Ключові слова: соціально-педагогічна підтримка, підлітки, притулки для неповнолітніх, допомога, самопомога.

Заверико Н.В. СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПОДДЕРЖКА ПОДРОСТКОВ В ПРИЮТЕ ДЛЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассматриваются понятия «педагогическая поддержка» и «социально-педагогическая поддержка», характеризуются компоненты социально-педагогической поддержки как комплексной социально-педагогической деятельности; определяются основные виды и направления работы с воспитанниками приютов.

Ключевые слова: социально-педагогическая поддержка, подростки, приюты для несовершеннолетних, помощь, самопомощь.

Zaveryko N.V. SOCIALLY PEDAGOGICAL SUPPORT OF JUVENILES IN ORPHANAGES FOR MINOR TEENAGERS / Zaporizhzhya national university, Ukraine.

In the article the author discloses the notion of “pedagogical support” and “social pedagogical support” as a complex of socially pedagogical activity; she considers main types and trends of the complex socially pedagogical support of minor wards in the orphan asylums.

Key words: socially pedagogical support, juveniles, orphanages for minor teenagers, help, self-help.

Незважаючи на масовість в Україні явища „дітей вулиці”, проблема вивчення діяльності притулків для неповнолітніх, організації соціально-педагогічної підтримки бездоглядних і безпритульних дітей у цих закладах залишається недостатньо розробленою.